

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- አቶ ፈቃደ መክብብ ጠበቃቸው አቶ አምዴ አበበ ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ ዳንኤል ብሥራት ጠበቃቸው ወ/ሮ አበባ መንግስቱ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ለዚህ የሰበር ክርክር መነሻ የሆነው ጉዳይ የሥር የመ/ደ/ፍ/ቤት በስር አመልካች ወይም በአሁን ተጠሪ ዳንኤል ብሥራትና በስር ተጠሪ ሞገስ ብሥራት መዝገብ የሰጠው ውሳኔ ነው፡፡

በሥር የመ/ደ/ፍ/ቤት ያሁን ተጠሪ ባቀረበው አቤቱታ ሟች አባታችን አቶ ብሥራት ኪዳነ ከዚህ ዓለም በሞት በመለየታቸው ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ቦሌ ምድብ የመ/ደ/ፍ/ቤት ከተጠሪ /ሞገስ ብሥራት/ ጋር ወራሽ ነኝ የሚል ግለሰብ እኔን ያሁን አመልካችን ወራሽ አይደለም በማለት ውሳኔ በማሰጠቱ አመልካች በይግባኝ የስር ፍ/ቤት ውሳኔን ሳይሸር ከፍተኛ ፍ/ቤቱ ሥልጣን ባለው ፍ/ቤት ልጅነት አረጋግጬ ስቀርብ ከውርስ ልነቀል አይገባም በሚል መከራከር እንደሚችል ውሳኔ የሰጠ በመሆኑ የሟች ብሥራት ኪዳነ ልጅ ስለመሆኔ ይረጋገጥልኝ ብሏል፡፡

የስር ተጠሪ የነበረው አቶ ሞገስ ብሥራትም በሰጠው መልስ አመልካች ከሟች አቶ ብሥራት ኪዳነ እና ከወ/ሮ ውድነሽ ይደግልኝ ህዳር 25 ቀን 1959ዓ.ም የተወለደ በአባትም በእናትም የምንገናኝ ወንድሜ ነው፤ ልጅነቱም እውነት ስለሆነ በጥያቄው መሠረት ቢረጋገጥለት ተቋውሞ የለኝም ብሏል፡፡

የሥር አመልካችን አቤቱታና የተጠሪን መልስ የመረመረው የሥር የመ/ደ/ፍ/ቤትም አመልካች ከሟች ብሥራት ኪዳነ ስለመወለዱ ተጠሪ ወይም የአመልካች ወንድም ያልተቃወመ በመሆኑ አመልካች የሟች ብሥራት ኪዳነ ልጅ ነው በማለት በቤተሰብ ህግ ቁጥር 143 መሠረት ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

የስር የመ/ደ/ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ የአሁኑ የሰበር አመልካች ቅር በመሰኘት ለሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት በይግባኝ እንዲታረምለት ያቀረበ ቢሆንም ከፍተኛው ፍ/ቤቱ በ25/01/2003 ዓ.ም

በዋለው ችሎት መልስ ሰጪውን መጥራት ሳያስፈልግ በፍ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 337 መሠረት የይግባኝን መዝገብ በመዝጋት ይግባኝ ባዩን አሰናብቷል።

የሰበር አመልካችም በስር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት ጥቅምት 22ቀን 2003ዓ.ም የተጻፈ ቅሬታ አቅርቧል። በሰበር አቤቱታ የተጠቀሱት ዋና ዋና የቅሬታ ነጥቦችም፡-

- ሚች አገጥቤ አቶ ብሥራት ኪዳኑ በሕይወት ዘመናቸው ያደረገውን ውለታ በመግለጽ በቦሌ ክ/ከተማ ቀበሌ 04/06/07 ክልል የሚገኘውን ቁጥሩ 288 የሆነውን የግል መኖሪያ ቤታቸውን በታህሳስ 15 ቀን 1994ዓ.ም በውልና ማስረጃ ምዝገባ ጽ/ቤት 4 ምስክሮችን ይዞ በመቅረብ የተናዘዙልኝ በመሆኑ ይህንኑ መሠረተ በማድረግ የኑዛዜ ወራሽነቴን በቦሌ የመ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 373/2000 እንዲረጋገጥ ያደረገኩ ሲሆን ያሁኑ ተጠሪና አቶ ሞገስ ብሥራት ኑዛዜውን ተቃውመው የሚች ኑዛዜ በፎረንሲክ ላብራቶሪ ተመርምሮ የሚች ፊርማ መሆኑ በመረጋገጡ ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የአዲስ አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ወራሽነቴን በማጽናት ውሳኔ ሰጥቷል። ከዚህ ውሳኔ በኋላ ተጠሪው እንደገና ሳያገኝ አቶ ሞገስ ብሥራት የተባለውን በተጠሪነት መዝገብ በቀጥታ አቤቱታ በማቅረብ የሥር መ/ደ/ፍ/ቤትም አመልካቹን የሚች ልጅ ነው ሲል ውሳኔ በመሰጠቱ ያሁን አመልካችም በዚሁ ውሳኔ መቃወሚያ ባቀረብም የሥር ፍ/ቤት በቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/1-3/ መሠረት የመቃወም መብት የለህም ማለቱ የህግ ስህተት ነው፤
- በሥር ፍ/ቤት በተጠሪነት የተመዘገበው አቶ ሞገስ ብሥራት በቦሌ ምድብ የመ/ደ/ፍ/ቤትም ሆነ በይግባኝ፤ ሰሚው ፍ/ቤት የተከራከረኝ ሲሆን እንደ ህጉ ዓላማ ከሆነ በተጠሪነት መመዝገብና መጠራት የሚገባኝ እኔ ያሁኑ አመልካች ነበርኩ። ይህ ታልፎ ከዚህ በላይ በስም የተጠቀሰውን ግለሰብ ተጠሪ ማድረጉ የህግ ስህተት ነው፤ የሚሉ ሲሆኑ ተጠሪው የሚች ብሥራት ኪዳኑና የወ/ሮ ውድነሽ ይደግልኝ ልጅ ሳይሆን የአቶ መኮንን በላይና የወ/ሮ ሰማያት ይደግልኝ በመሆኑ ተጠሪው ፍ/ቤቱን ሳያስፈቅድና ፍ/ቤቱም ሳይፈቅድለት ከሚች የተወለደ ልጅ ነው በሚል የተሰጠ ውሳኔ ይሻርልኝ ሲል ጠይቋል።

ለቀረበው የሰበር ቅሬታ ተጠሪው በሰጠው መልስ፡- አባትነትን መቃወም ለማንም የተለቀቀ ሳይሆን ለቅርብ የቤተሰብ አባላት የተሰጠ መብት ነው። አመልካች የሚች ወንድም በመሆኑ በቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/1-3/ ሥር ከተመደቡት የዘር እርከን ውስጥ አይሸፈንም። ተጠሪን የሚች ብሥራት ኪዳኑ ልጅ አይደለም በማለት የሚከራከረውም ሚች ንብረታቸውን በኑዛዜ ሰጥተውኛል በሚል ሲሆን በቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/3/ ከጥቅም ግጭት የተነሳ አባትነትን ለመቃወም ከተገለጹት ወራሽና ወኪል አንዱ በመሆኑ ክርክሩ ተቀባይነት የለውም። ሚች አቶ ብሥራት ኪዳኑ ለአመልካች በኑዛዜ ንብረታቸውን የሰጡ መሆኑንና ይህንኑ ተጠሪና ወንድሜ ተቃውመን ኑዛዜው የሚች ነው በሚል በመረጋገጡ አሁን ለዚህ ችሎት ከቀረበው የልጅነት ጥያቄ ጋር የሚያናኝ ነገር የለም። በማለት የሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ የተፈፀመ መሠረታዊ የህግ ስህተት ባለመኖሩ ይጽናልኝ ሲል ጠይቋል።

ተጠሪው ላቀረበው መልስ አመልካች ባቀረበው የመልስ መልስ የተጠሪው መልስ በሥር ፍ/ቤቶች የተፈፀመውን የህግ ስህተት የሚያስተባብል ባለመሆኑ የተሰጠው ውሳኔ ይሻርልኝ በሚል ክርክሩን አጠናክሯል።

የግራ ቀኝ ክርክር ከዚህ በላይ እንደተመለከተው የቀረበ ሲሆን እኛም የሰበር አመልካች ተጠሪው የሚችል ብሥራት ኪዳኑ ልጅ ነው ተብሎ የተሰጠው ውሳኔ እንዲሻር ያቀረበውን የመቃወሚያ አቤቱታ የሥር ፍ/ቤቶች ውድቅ ማድረጋቸው በአግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ ይዘን እንደሚከተለው ክርክሩን መርምረናል።

አመልካች የፍታብሐር ሥ/ሥ/ህግ ቁጥሮችን 35/፣359 እና 360 በመጥቀስ ባቀረበው የፍርድ መቃወሚያ በ29/8/2002ዓ.ም በዋለው ችሎት ተጠሪ የሚችል ብሥራት ኪዳኑ ልጅ ነው ተብሎ የተሰጠው ውሳኔ ይሻርልኝ በማለት ሲሆን ለዚህም እንደምክንያት የጠቀሰው ተጠሪ ከሚችል ብሥራት ኪዳኑና ከወ/ሮ ውድነሽ ይደግልኝ አልተወለደም የሚል ነው። እንደ አመልካች አባባል የተጠሪ አባት አቶ መኮንን በላይ እናቱ ደግሞ ወ/ሮ ሰማያት ይደግልኝ ናቸው። ከተጠሪ በኩል ከቀረቡት የመከራከሪያ ሐሳቦች ምላሽ ማግኘት ያለበት አመልካች ተጠሪው የሚችል ብሥራት ኪዳኑ ልጅ አይደለም በማለት የመከራከር ህጋዊ መብት የለውም የሚል ነው። ለዚህም ተጠሪው ጠቅሶ የሚከራከረው የተሻሻለውን የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 177 /1-3/ ያሉ ድንጋጌዎችን ነው።

በመሠረቱ በአባት በኩል ያለን መወለድ መቃወም የሚቻለው የመከራከር ክስ በማቅረብ ብቻ ሲሆን ክሱንም የሚያቀርበው የልጅ አባት ነህ የተባለ ሰው ነው። ሆኖም በህግ ግምት የልጅ አባት ነህ የሚባለው ሰው የሞተ ወይም የመከራከር ክስ ለማቅረብ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ አባት ነህ የተባለው ሰው ችሎታያጣ እንደሆነ ከተወላጆች አንዱ በርሱ ፋንታ ሆኖ የመከራከር ክስ ማቅረብ እንደሚችል የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/1/ ይደነግጋል።

ነገር ግን ተወላጆች የሌሉ እንደሆነ አባት እና እናት የመከራከር ክስ የማቅረብ መብት ያላቸው ሲሆን እነዚህም በሌሉ ጊዜ ደግሞ ወደ ላይ ከሚቆጠሩ ወላጆች አንዱ መብቱን ሊሠራበት እንደሚችል ከዚህ በላይ በተጠቀሰው ህግ አንቀጽ 177/2/ ተጠቅሷል። በመጨረሻም ወደ ላይ የሚቆጠሩ ወላጆች የሌሉ እንደሆነ በመከራከር መብት ሊሠራበት የሚችለው ከወንድሞቹ ወይም ከእህቶቹ አንዱ እንደሆነ የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/3/ ይናገራል።

በዚህ በተያዘው ጉዳይም አመልካች የሚችል ወንድም በመሆኑ የሚችል ተወላጆች ወይም ወላጆች (Descendants or Ascendants) በአይወት አለመኖራቸው እስካልተረጋገጠ ድረስ በቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/3/ መሠረት የመከራከር ክስ ወይም ሚችል ብሥራት ኪዳኑ የተጠሪ አባት አይደለም በማለት ሚችል የተጠሪ አባት ነው ተብሎ የተሰጠውን ፍርድ እንዲነሳ መቃወሚያ ማቅረብ አይችልም።

በመሆኑም ከዚህ በላይ በተጠቀሱት ምክንያቶች የተነሳ በስር ፍ/ቤቶች በተሰጠው ውሳኔ ላይ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት አላገኘንም።

ው ሳ ኔ

1. የሥር የመ/ደ/ፍ/ቤት በኮ/መ/ቁ 169057 በቀን 29/8/2002ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠውን ውሳኔና የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 96603 በ25/01/2003ዓ.ም የሰጠውን ትዕዛዝ አጽንተናል።
2. የዚህን ፍ/ቤት ወጪና ኪሳራ አመልካችና ተጠሪ የየራሳቸውን ይቻሉ።
3. መዘገቡ ተዘግቷል። ወደ መዘገብ ቤት ተመላሽ ይሁን።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ም/አ